

Polski Uniwersytet na Obczyźnie

**Filozofowie wśród
wykładowców PUNO
(1939 – 2009)**

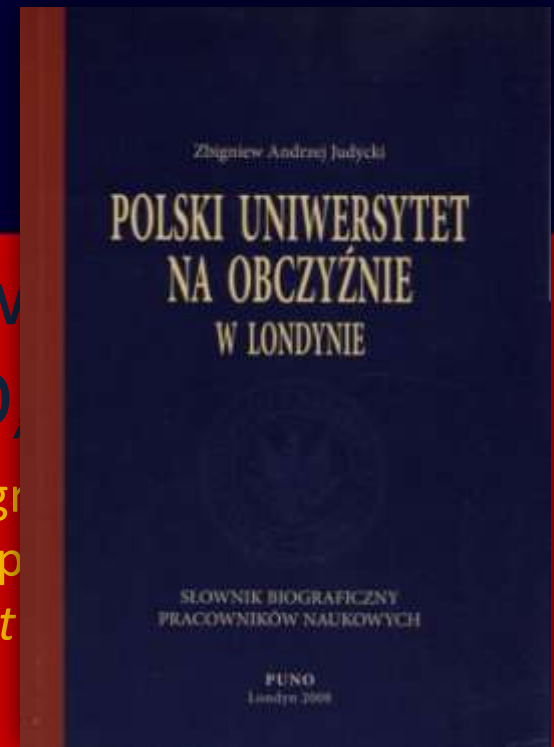

ARTUR ANDRZEJUK

Założenia

- Wybór ograniczony do pierwszych siedemdziesięciolecia PUNO
  - sporządzony za Słownikiem Biograficznym Pracowników Naukowych, prac. p. Judyckiego pt. *Polski Uniwersytet w Londynie*
- Brano pod uwagę następujące kryteria:
  - **Edukacja filozoficzna**
  - **Publikacje z filozofii**
  - **Nauczanie filozofii**

Adam Żółtowski (1881 - 1959)

- Rozwijał doktrynę neoheglizmu w kierunku rehabilitacji filozofii G. W. F. Hegla
- Chciał wyklądać doktrynę tego myśliciela w sposób najbardziej zbliżony do polskiej mentalności i kultury umysłowej.
- Wzorem była filozofia A. Cieszkowskiego.
  - za Cieszkowskim krytykował heglowską filozofię dziejów, zarzucając jej, że ma charakter nazbyt teoretyczny, nie przejawia zainteresowań przyszłością oraz lekceważy rolę jednostek w rozwoju społeczeństw.

Eugeniusz Jarra (1881-1973)

Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-11-238

Historyk filozofii prawa, do 1939 na Uniwersytecie Warszawskim, na Polskim Uniwersytecie za Granicą we Francji i Polskim Uniwersytecie na Obczyźnie w Anglii. Uważał, że prawo naturalne jest psychicznie doświadczane, jako wewnętrzny "głos sprawiedliwości", stanowiąc przez to idealny wzór prawa pozytywnego. Ten wzór jest postulatem skierowanym do władzy ustawodawczej i powinien stanowić element polityki państwa prawa.

Augustyn Jakubisiak (1884 – 1945)

Augustyn JAKUBISIAK

NOWA KONCEPCJA FILOZOFII

- Podstawą realistyczna logika i matematyka
  - „konkretyzm”
- Powrót do konkretnu
  - unikanie abstrakcji i idealizacji
- Zmiana charakteru pojęcia
  - nie zakresowe lecz „treściowe”
- Zwracanie uwagi na różnice między rzeczami, a nie podobieństwa

Marian Kukiel (1885 – 1973)

- **Generał, historyk, polityk**
- **Studiował filozofię na Uniwersytecie Lwowskim (1903-1909)**
- **Dr. z filozofii (1909)**
- **hab. z historii na UJ 1927 - docentura**
- **Prof. UJ (1935)**
- **Dyrektor Muzeum i Biblioteki Czartoryskich (1935-39)**
- **Prof. PUNO (1953-73)**

Gen. dyw. Marian Kukiel

Józef M. Bocheński (1902- 1995)

FAZY ZAINTERESOWAŃ

- neotomistyczny (1934–1940),
- historyczno-logiczny (1945–1955),
- sowietologiczny (1955–1970),
- systematyczno-analityczny (1970–1995).
  - Jedyną prawdziwą filozofią, jedyną filozofią zasługującą na miano nauki, jest filozofia analityczna.

Tymon Terlecki (1905 – 2000)

Ps. Benvenuto, A. Janowski, J. Rogowski

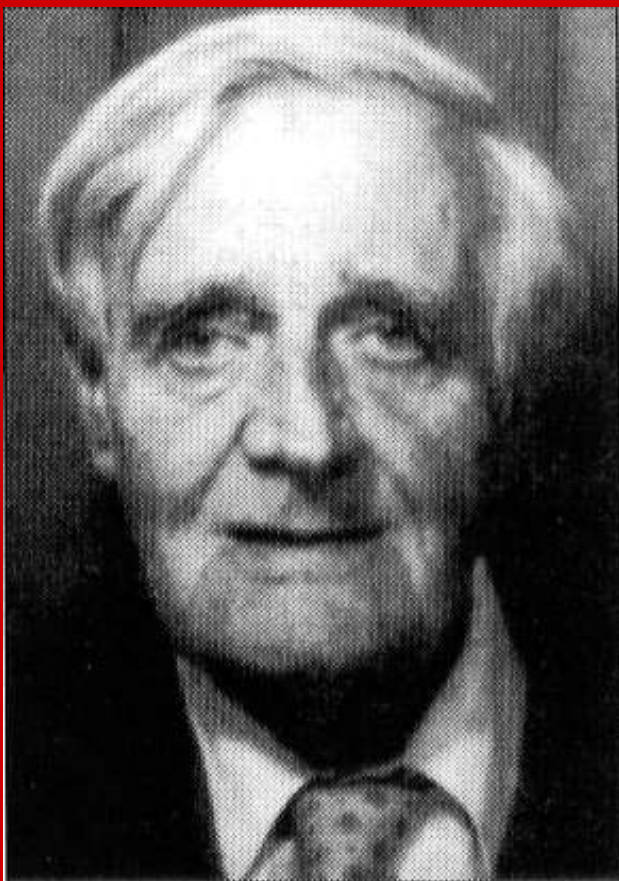
Tymon Terlecki
(z archiwum Jerzego Timoszewicza)

- Nie uważał się za filozofa, lecz krytyka i teatrologa
- Zajmował się jest jednak
  - filozoficznymi podstawami kultury
  - analizą polityki, relacji między państwami i narodami
- zwolennik chrześcijańskiego personalizmu
- stał na stanowisku obrony wartości uniwersalnych (tak jak Norwid, Brzozowski)

Wiesław Strzałkowski (1909 – 1988)

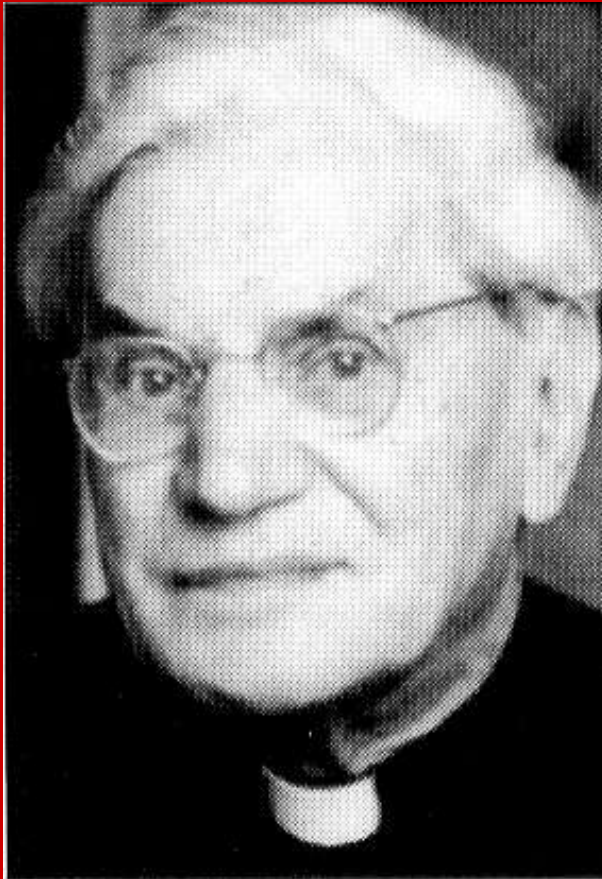

Wiesław STRZAŁKOWSKI

- **Jedność myślenia i działania**
  - filozofia pozwoli poznać prawdę o działaniu ludzi i społeczeństw
  - ta prawda umożliwi ludziom na zbudowanie lepszych stosunków międzyludzkich i międzynarodowych
- **Próby jednoczenia myślenia i działania u wielkich myślicieli**
  - Platon
- **Szczególna cecha filozofii polskiej: jedność myślenia i działania**
  - praktycyzm
  - „ton moralny”

Jerzy Mirewicz (1909 – 1996)

Jerzy MIREWICZ

- Interesowała go filozofia Boga i filozofia człowieka
- Relację człowiek-Bóg uważał za podstawową dla człowieka.
- Z jej punktu widzenia analizował moralność indywidualną, historię, politykę, kulturę

Irena Szumilewicz-Lachman (1912-2002)

~ Irena LACHMAN

- Interesowała się teorią nauki, którą traktowała jako wartość autoteliczną (samą w sobie)
- Cel uprawiania nauki ma być:
  - spójny,
  - możliwy do osiągnięcia,
  - bezstronny,
  - ma dać wskazówki przy wyborze najlepszej teorii,
  - ma zawierać ideę prawdy
    - tj. prawdę w rozumieniu Tarskiego - przy poprawności przesłanek i rozumowań - stanowiącą wynik wnioskowania

Czesław Lejewski (1913 – 2001)

Logika wolna

Próba stworzenia logiki uniwersalnej, obejmującej przedmioty nie istniejące

$\exists x (x \text{ does not exist})$

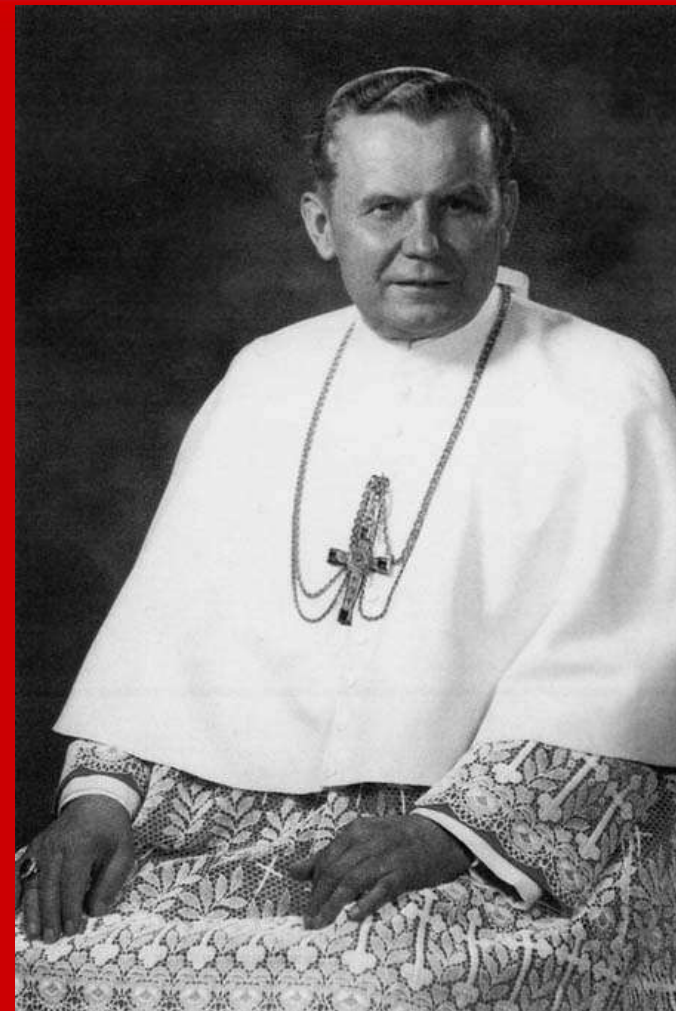
("Istnieje takie x, że x nie istnieje")

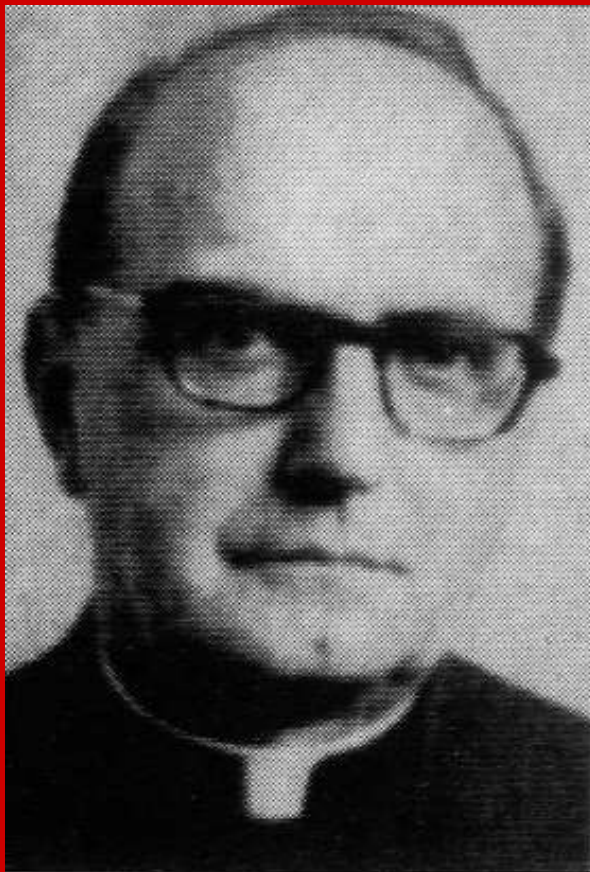
Hubert Franciszek Kostrzański (1913 - 2002)

- Założył cysterski ośrodek misyjny w Chicago
- Wykładał historię filozofii
- Kierował Polskim Instytutem Nauki i Kultury
- Napisał:
  - *De culpa theologica in restitutione damni*, 1952
  - *Dziedzictwo Białych Mnichów*, 1992

Józef Grochot (1915-1993)

Józef GROCHOT

- Redemptorysta, filozof, duszpasterz polonijny
- Wykładowca filozofii w Instytucie Teologicznym w Lille
- Prof. Sem. Duch. w Echternach (Luksemburg)
- Wykładowca PUNO
- Prezes Tow. Przyjaciół PUNO w Danii (1980-92)

Józef Gula (ur. 1926)

- Kapłan Towarzystwa Chrystusowego – teolog (UJ) i filozof (PUNO).
- Jest od 1989 r. profesorem filozofii na PUNO
- W latach 1998-1999 pełnił funkcję prorektora PUNO

Halina Taborska (ur. 1933)

Od 1985 r. zajmuje się estetyką sztuki publicznej i ładu przestrzennego miasta

- W Anglii należała do prekursorskiej grupy inicjującej zainteresowanie teorią i krytyką sztuki publicznej
- W Europie osiągnęła pozycję jednego z czołowych badaczy współczesnej sztuki publicznej.
- W Polsce była inicjatorką tej specjalizacji
  - 1996 ukazał się w Kraju podręcznik *Współczesna sztuka publiczna*

Marek Prokop (ur. 1951)

W filozofii interesuje mnie identyfikowanie realnie istniejących bytów i odróżnianie ich od bytów wirtualnych (możliwych), wymyślonych przez człowieka, a które większość współczesnych teorii filozoficznych bierze za realnie istniejące przez co prowadzi naszą kulturę w ślepy zaułek świata wirtualnego, a nie realnego. Dlatego lubię Arystotelesa, Tomasza z Akwinu, Gilsona, Swieżawskiego, Gogacza. (25 marca 2011)

Podsumowanie

- PUNO nie stanowiło ośrodka filozoficznego, gdyż nie prowadziło studiów filozoficznych (pomimo tego Wydział Humanistyczny nadawał stopnie z filozofii);
- Zajęcia z filozofii były „usługowe” wobec innych nauk
- Nie stworzono więc środowiska – byli raczej poszczególni filozofowie
- Burzliwe dzieje PUNO (zwłaszcza do 1953 r.) nie sprzyjały budowaniu wspólnoty akademickiej w klasycznym sensie
- Kryteria przyjęte w referacie prowadziły raczej do poszczególnych osób, a mniej do środowisk i szkół filozoficznych

Podsumowanie

- Przewinęli się przez PUNO wybitni filozofowie, reprezentujące różne dyscypliny filozoficzne
  - **Metafizyka** (Augustyniak, Bocheński, Żółtowski, Prokop)
  - **Logika; Historia logiki** (Lejewski, Bocheński)
  - **Filozofia polityczna, filozofia prawa** (Jakubisiak, Bocheński, Terlecki, Jarra)
  - **Estetyka; Filozofia kultury** (Terlecki, Mirewicz, Kostrzański, Taborska)
  - **Historia filozofii** (Żółtowski, Bocheński, Prokop, Strzałkowski)
  - **Teodycea; Filozofia religii** (Augustyniak, Mirewicz)
  - **Etyka** (Jakubisiak, Kostrzański)
  - **Epistemologia; Filozofia nauki; Metodologia filozofii** (Jakubisiak, Lachman)